

วิจารณ์หนังสือ : Book Review

คนไทยสู่ยุคไอที

THAILS ENTERING THE IT ERA

ชื่อผู้เขียน: พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต)

Author: Phra Promkhunaporn (P.Payutto)

พระมหาสุพล สุพล¹ และ พระมหามิตร ฐิตปญโญ²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2}

Phramahasuphon Supalo¹ and Phramaha Mit Thitapanyo²

Mahachulalongkornrajavidyalaya Unoversity Khon Kaen Campus^{1,2}

Corresponding Author, E-mail: suphon38@gmail.com

*****

บทนำ

“คนไทยสู่ยุคไอที” นั้นเป็นหนังสือที่มีการเรียบเรียงเนื้อหาในเรื่องของ เทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีของมนุษย์ โดยเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ในส่วนแรกเป็นการให้ความหมายและวิวัฒนาการของเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะกล่าวถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีและโทษของเทคโนโลยี ในส่วนที่สองจะกล่าวถึง การพัฒนาตนหรือบุคคลที่ใช้เทคโนโลยี ในส่วนนี้จะเน้นไปทางด้านการพัฒนาของผู้ใช้เทคโนโลยี ให้มีความรู้เท่าทันกับเทคโนโลยีและคำนึงถึงประโยชน์ตลอดทั้งการใช้ในทางที่ถูกที่ควร ในส่วนที่สาม คือการกล่าวถึงคนไทยกับการใช้เทคโนโลยี กล่าวถึงบริบทของคนไทยในการใช้เทคโนโลยีและจุดบกพร่องของคนไทยในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่คนไทยในปัจจุบันนั้น

---

* ได้รับบทความ: 29 กรกฎาคม 2564; แก้ไขบทความ: 23 มีนาคม 2564; ตอรับตีพิมพ์: 28 มีนาคม 2564

Received: July 29, 2021; Revised: March 23, 2021 Accepted: March 28, 2021

มีความบกพร่องในการใช้เป็นอย่างมาก ซึ่งหนังสือ “คนไทยสู่ยุคไอที” มีเนื้อหาที่คอยเตือนสติไม่ให้หลงไปกับเทคโนโลยีมากเกินไป จนทิ้งวัฒนธรรมอันดีงามที่คนไทยได้ยึดปฏิบัติสืบทอดกันมานาน

คำสำคัญ: คนไทย; พระพุทธศาสนา; ยุคไอที

Abstract

“Thais Entering the IT Era” is a book that has been compiled on the subject of technology and the overall usage of new technologies. The content was divided into 3 parts: Part 1, defines the meaning and evolution of technology, which refers to the advantage and disadvantage of such technologies, Part 2, refers to the self development and the technology user, this section focuses on the advantage of development, knowledge and awareness of advantage technology by users, and finally, Part 3, refers to technology usage by Thais, which describes the context of Thai's disadvantages on technology usage. At present, Thais users has very high deficiencies and disadvantages with regards to the use of technology. The book "Thais entering IT Era" demonstrates awareness of Thai users not being too obsessed with technology, and prefer to maintain the traditional Thai culture of living in the moment that Thai people have carried on in their heritage for a long time.

Keywords: Thais; Buddhist; IT Era

บทนำ

คนไทยสู่ยุคไอที นั้นแต่งโดยพระพรหมคุณาภรณ์ นามเดิม : ประยุทธ์ อารยางกูร ท่านได้อุทิศตนให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งด้านการบรรยาย ทางวิชาการการแสดงพระธรรมเทศนาตลอดจนงานด้านนิพนธ์ เอกสารวิชาการ และตำราต่าง ๆ จำนวนมากทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ หนังสือ "พุทธธรรม" ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็น "มรดกธรรมอันล้ำค่าแห่งยุค" ที่ควรค่าแก่การศึกษาอย่างยิ่ง

หนังสือ “คนไทยสู่ยุคไอที” เป็นหนังสือที่เรียบเรียงจากการปาฐกถาธรรมในสถานที่ต่างของท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีตลอดทั้งท่านได้แสดงถึงคุณและโทษของเทคโนโลยีว่าอย่างชัดเจน และยังกล่าวถึงการพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่รู้เท่าทันในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งถือว่าหนังสือเล่มนี้มีประโยชน์อย่างมากสำหรับผู้อ่านในสังคมสมัยใหม่ เพราะจะช่วยเตือนสติคนไทยสมัย

ใหม่ไม่ให้ตกเป็นทาสของเทคโนโลยีจนมากเกินไปอีกด้วย

โครงสร้างหนังสือ

หนังสือคนไทยสู่ยุคไอที เป็นหนังสือที่เอาปราชญ์และคำบรรยายเกี่ยวกับเทคโนโลยีเรื่องเก่าบ้าง ใหม่บ้าง ต่างวาระกันไปและนำมารวมพิมพ์เป็นครั้งเดียว ของพระพรหมคุณาภรณ์โดยประเด็นมีดังต่อไปนี้

1. ชีวิตในสังคมเทคโนโลยี
2. ไอที ภายใต้วรรณกรรมแห่งปัญญา
3. คนไทยกับเทคโนโลยี

หัวข้อเรื่อง “ชีวิตในสังคมเทคโนโลยี เป็นเรื่องเก่าชื่อเดิม คือ พุทธธรรมกับชีวิตในเทคโนโลยี ที่ได้แสดงไว้นานเกือบ 10 ปี โดยการพิมพ์ครั้งนี้ได้ตัดข้อให้สั้นลงและปรับปรุงให้อ่านง่ายขึ้น โดยมีประเด็นในเรื่อง ชีวิตในสังคมเทคโนโลยี มีดังต่อไปนี้

1. นำเรื่อง 2. สัญญาณเตือนภัยจากเทคโนโลยี 3. เทคโนโลยี: ผู้นำความหวังอันอัศจรรย์ 4. ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของวิทยาศาสตร์ 5. เทคโนโลยีกลายเป็นภัย เมื่อคนไม่มีคุณภาพ 6. เทคโนโลยีรุดไกลการพัฒนาคนจะทันหรือไม่ 7. เทคโนโลยีจะสร้างความก้าวหน้า หรือจะซ้ำเติมความด้อยพัฒนา 8. เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาหรือเพื่อหาย 9. เทคโนโลยีเครื่องพิชิตธรรมชาติ 10. การพัฒนาคน เพื่อให้เทคโนโลยีเป็นคุณ 11. มองเทคโนโลยีให้พอดีกับความเป็นจริง 12. จุดบรรจบของพุทธธรรมกับวิทยาการและเทคโนโลยี

หัวข้อเรื่อง “ไอที ภายใต้วรรณกรรมแห่งปัญญา” เนื้อหาในประเด็นมีดังต่อไปนี้

1. สภาพโลกาภิวัตน์ 2. บทบาทและอิทธิพลของเทคโนโลยี 3. เทคโนโลยีสู่สภาพโลกาภิวัตน์ 4. วิทยาศาสตร์กับเบื้องหลังความเจริญของเทคโนโลยี 5. เทคโนโลยีเจริญอาจเพิ่มภัยอันตราย 6. สังคมไทยกับเทคโนโลยี : เรามีฐานแห่งความสัมพันธ์ที่ดีหรือไม่ 7. รู้จักไทย เข้าใจฝรั่ง : ผลต่างที่เกิดจากเทคโนโลยี 8. ถ้าไม่ระวัง จะไม่ได้ทั้งบทเรียนและแบบอย่าง 9. สภาพของมนุษย์ที่เสพเทคโนโลยี 10. การพัฒนามนุษย์เพื่อแก้ปัญหาจากเทคโนโลยี 11. พัฒนาคนบนฐานของวัฒนธรรมแห่งปัญญาและการเพียรทำ 12. เมื่อพัฒนาคนถูกต้อง ชีวิตก็เป็นอิสระและยังมีความสุข 13. เทคโนโลยีสารสนเทศที่อาจกลายเป็นโทษ 14. พัฒนาคน หมายความว่า ไอที ต้องอยู่ใต้วรรณกรรมแห่งปัญญา

หัวข้อเรื่อง “คนไทยกับเทคโนโลยี” ในเรื่องนี้เป็นเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีจากคำบรรยายแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ คนไทยกับเทคโนโลยี ประเด็นนี้มีเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. ไทยยังเป็นสังคมผู้ผลิต แต่เป็นสังคมผู้บริโภคเทคโนโลยี 2. ไทยมีจุดเริ่มที่ผิดในการสัมพันธ์กับเทคโนโลยี 3. คนไทยยังมองไม่ถึงความหมายของเทคโนโลยี 4. คนไทยยังศึกษาไม่ถึงสาระของ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 5. คนไทยยังใช้เทคโนโลยีแทบไม่ได้คุณค่าในการพัฒนา

ในหนังสือเรื่อง คนไทยสู่ยุคไอที นั้นเป็นหนังสือที่เหมาะสมสำหรับคนทั่วไปควรจะศึกษา เพราะถือว่าเป็นหนังสือที่แนะนำแนวทางการรับมือกับความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของโลก

สาระสำคัญของเนื้อหา

คนไทยสู่ยุคไอที เป็นหนังสือที่มีลักษณะเป็นบทความสั้นๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการวิวัฒนาการของโลกในด้านเทคโนโลยีกับคนในยุคปัจจุบัน โดยเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อใหญ่ คือ ชีวิตในสังคมเทคโนโลยี ไอทีภายใต้วัฒนธรรมแห่งปัญญา และคนไทยกับเทคโนโลยี เนื้อหาโดยรวมพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ชีวิตในสังคมเทคโนโลยี

เทคโนโลยีแบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม คือ เพื่อการทำมาหากินและเพื่อใช้เป็นเครื่องป้องกันภัย จะต้องใช้อย่างระมัดระวังและใช้อย่างถูกกิจกรรมเพราะอาจจะมีบางคนที่นำมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือใช้ในทางที่ผิดได้ จากใช้เพื่อป้องกันภัยจะเป็นการใช้เพื่อรุกรานคนอื่นจนก่อให้เกิดภัยต่อสังคมได้ ดังนั้นเทคโนโลยีจะมีประโยชน์และโทษนั้นขึ้นอยู่กับผู้ใช้เป็นส่วนสำคัญ หากใช้โดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมแล้วก็จะย่อมไม่มีโทษต่อผู้ใช้และสังคม การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยเริ่มจากยุคแรกคือ “ยุคบุพกาล” เป็นยุคสมัยที่มนุษย์นั้นไม่ได้เอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันเลย คือ ใช้ชีวิตกับธรรมชาติต่อมา “ยุคเกษตรกรรม” เป็นยุคที่มนุษย์มีการพัฒนาการมีการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการเพาะปลูกเพื่อทุนแรงและยุคปัจจุบันเป็น “ยุคอุตสาหกรรม” เป็นยุคที่เทคโนโลยีนั้นมามีบทบาทกับการดำรงชีวิตของมนุษย์มากที่สุดไม่ว่าจะเป็นการดำรงชีพหรือในด้านการผลิตและแสวงหา การพัฒนาคนในการใช้เทคโนโลยีเพราะปัญหาของเทคโนโลยีนั้นเกิดมาจากมนุษย์ โดยได้กล่าวไว้ว่ามีหลักสำคัญ 6 ด้าน ด้วยกัน คือ 1) การสนองคุณค่าเทียม 2) ปัญหาจากการเสียสมดุล 3) มิจฉาภิวัตน์ ความเห็นผิด 4) การปล่อยตัวให้อ่อนแอลงไปตามความสบาย 5) ความเสื่อมประสิทธิภาพตามอินทรีย์ของมนุษย์ 6) ความละเลยการพัฒนาของมนุษย์ การมองเทคโนโลยีให้เป็นไปตามความเป็นจริงเพราะว่าเทคโนโลยีนั้นมีทั้งประโยชน์และโทษตามมา ถึงแม้จะมีประโยชน์ต่อเราเองแต่ก็มีโทษตามมาเช่นกัน ยกตัวอย่างการใช้เครื่องปรับอากาศเวลาเราใช้เราก็จะอยู่ในสภาพอากาศที่เราต้องการแต่โทษของเครื่องปรับอากาศ คือ การก่อให้เกิดปัญหาโลกร้อนตามมา ดังนั้นเราจะต้องคำนึงถึงความเป็นจริงและรู้จักใช้อย่างเหมาะสม ผู้ใช้เทคโนโลยีถ้าหากใช้แล้วเกิดความประมาทในการใช้งานก็จะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ใช้เองได้ ดังนั้นเราจะต้องใช้ด้วยความระมัดระวังและรอบคอบในการใช้เพื่อจะได้เป็นประโยชน์และป้องกันอันตรายด้วยความไม่ประมาทของตัวมนุษย์เอง การใช้

เทคโนโลยีของมนุษย์ว่าจะต้องมีสติรอบคอบในการใช้เพราะถ้าหากขาดสติในการพิจารณาในการใช้แล้วก็จะทำให้เกิดโทษต่อตนเอง เช่น การซื้อรถมาใช้ในชีวิตประจำวันนั้นเราก็ต้องเป็นหนี้จำนวนมากถ้าหากเราไม่คำนึงถึงรายได้ที่เราได้รับ ดังนั้นการใช้จะต้องใช้อย่างพิจารณาถึงความเหมาะสม พุทธธรรมกับเทคโนโลยีว่ามีส่วนที่เกี่ยวข้องกัน เพราะว่าการพัฒนาในด้านเทคโนโลยีแล้วนั้นก็ต้องอาศัยความเพียรเป็นหลักในการกระทำ ตลอดทั้งการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้นก็ต้องดำเนินไปตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอีกด้วย กล่าวโดยสรุป คือ พุทธธรรมนั้นมีบทบาทในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ตลอดทั้งเทคโนโลยี หากถ้าเราประสานทั้งสามอย่างเข้าด้วยกันแล้วก็จะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างไม่มีปัญหา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2550 : 5- 91) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยี คือ วิธีการหรือเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการดำเนินการต่างๆเพื่อให้บรรลุผล และจากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปได้ว่าเทคโนโลยี เป็นการนำเอาแนวความคิด หลักการ เทคนิค ความรู้ ระเบียบวิธี กระบวนการ ตลอดจนผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ทั้งในด้านสิ่งประดิษฐ์และวิธีปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในระบบงานเพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำงานให้ดียิ่งขึ้นและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานให้มีมากยิ่งขึ้น การนำเทคโนโลยีมาใช้กับงานในสาขาใดสาขาหนึ่งนั้น เทคโนโลยีจะมีส่วนช่วยสำคัญ 3 ประการ และถือเป็นเกณฑ์ในการพิจารณานำเทคโนโลยีมาใช้ด้วย คือ 1. ประสิทธิภาพ (Efficiency) เทคโนโลยีจะช่วยให้การทำงานบรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างเที่ยงตรงและรวดเร็ว 2. ประสิทธิภาพ (Productivity) เป็นการทำงานเพื่อให้ได้ผลผลิตออกมาอย่างเต็มที่มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด 3. ประหยัด (Economy) เป็นการประหยัดทั้งเวลาและแรงงานในการทำงานด้วยการลงทุนน้อยแต่ได้ผลมากกว่าที่ลงทุนไป (เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต, 2528 : 2) และ สอดคล้องกับ พระไพศาล วิสาโล ว่า การนำเทคโนโลยีนิวเคลียร์มาใช้ในทางสันติ คือ ใช้เป็นเชื้อเพลิงพลังงาน มีการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ทั่วโลก แต่ในท้ายที่สุดกากของเสียนิวเคลียร์ที่เกิดขึ้นก็ยังสร้างปัญหาเพราะสามารถเอาไปใช้ผลิตอาวุธนิวเคลียร์ได้ ดังนั้นการมีอยู่ของเทคโนโลยีนิวเคลียร์ จึงทำให้คนทั้งโลกรู้สึกไม่ปลอดภัยและหวาดกลัวต่อสงครามมาโดยตลอดเช่นกัน แม้ว่าสงครามเย็นจะยุติแล้ว แต่ภัยจากอาวุธนิวเคลียร์ก็ยังไม่หมด เพราะมีความเป็นห่วงว่าอาวุธชนิดนี้อาจตกอยู่ในมือของกลุ่มก่อการร้าย โลกเราจึงไม่เคยสงบสุขได้อย่างแท้จริงเลยหลังจากที่มีการคิดค้นเทคโนโลยีชนิดนี้ขึ้นมา อย่างไรก็ตามเราก็ต้องยอมรับความจริงว่าเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่เราหลีกเลี่ยงได้ยาก ขึ้นอยู่ว่าเราจะใช้อย่างไรมากกว่า ขณะเดียวกันก็ต้องรู้เท่าทันมันด้วยว่า มันมีข้อดีข้อเสียอย่างไร และส่งผลต่อทัศนคติของผู้คนอย่างไร ทุกวันนี้เราไม่ค่อยมีหนังสือแนวของไมเคิล แชลลิส ให้อ่านกัน ตอนนี้อาตมาก็ไม่รู้ว่าตัวเองจะหันมาใช้คอมพิวเตอร์แล้วหรือยัง แต่ข้อเสนอของเขายังน่ารับฟัง และนำมาอภิปรายเพื่อคิดอ่านร่วมกัน อย่างน้อยที่สุดก็เพื่อไม่ให้เทคโนโลยีมาครอบงำเราไม่ว่าในด้านการดำเนินชีวิต

หรือในระดับจิตสำนึก (พระไพศาล วิสาโล, 2557 : จาก <https://www.visalo.org/columnInter-view/chip10.htm>)

ทัศนะผู้ศึกษาเห็นว่า การนำเสนอประเด็นการมีบทบาทของเทคโนโลยีกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่ท่านทั้งได้เสนอนั้น เป็นการนำเสนอให้สังคมมองถึงคุณและโทษของเทคโนโลยี การที่ท่านทั้งสองได้เสนออย่างนี้คงเป็นเพราะต้องการให้คนในสังคมปัจจุบันได้สังวรอินทรี อย่าได้ไปหลงในความเป็นคนยุคใหม่ให้มากเกินไป การที่ท่านได้นำเสนออย่างนี้ก็คงเป็นเพราะต้องการให้สังคมได้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของมนุษย์และเทคโนโลยีเพื่อไม่ให้ไปยึดติดจนลืมนคุณค่าของมัน อีกทั้งสามารถนำมาผสมผสานในการนำไปใช้กับชีวิตประจำวันได้อย่างรอบคอบ

2. ไอที ภายใต้วรรณกรรมแห่งปัญญา

โลกในยุคสมัยใหม่หรือในยุคโลกาภิวัตน์กับพระพุทธศาสนาว่าในยุคปัจจุบันนั้นมีการเปลี่ยนแปลงมีการพัฒนาและความทันสมัยของมนุษย์นั้นจะต้องอาศัยเทคโนโลยีในการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นด้านการสื่อสาร การแสวงหา เป็นต้น ย่อมเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีหรือไอทีเป็นอย่างมาก ปัจจุบันเทคโนโลยีนั้นมีบทบาทต่อชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นด้านการอุตสาหกรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการดำเนินชีวิตของมนุษย์ กล่าวคือ เทคโนโลยีนั้นมีบทบาทในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกด้าน เปรียบเสมือนเทคโนโลยีมีฤทธิ์เดช หรือปาฏิหาริย์ เทคโนโลยีมีประโยชน์ในทุกด้าน ทั้งด้านการติดต่อสื่อสาร การทำงาน การรักษาความเจ็บป่วยของมนุษย์ ซึ่งถือว่ามีการวิวัฒนาการมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้มนุษย์มีความสะดวกสบายมากขึ้นจากเดิมเป็นอย่างมาก ความสำคัญของวิทยาศาสตร์นั้นจะอยู่เบื้องหลังเทคโนโลยี เพราะวิทยาศาสตร์นั้นถือว่าเป็นกระบวนการในการคิดริเริ่มให้เกิดเทคโนโลยี และเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จก้าวหน้าของเทคโนโลยี ความสำเร็จของเทคโนโลยีนั้นย่อมมีผลตามมาก็คือโทษที่เกิดจากธรรมชาติ เพราะความอยากเอาชนะธรรมชาติจนก่อให้เกิดปัญหาทางธรรมชาติ เช่น ภาวะโลกร้อน น้ำท่วมฉับพลัน การเกิดภาวะเรือนกระจก เป็นต้น ความสัมพันธ์ของสังคมไทยนั้นมีความสัมพันธ์กับเทคโนโลยีในฐานะหนามบังหนาม คือ การอาศัยผลประโยชน์จากเทคโนโลยีเท่านั้นไม่คิดถึงผลทางด้านลบที่ตามมา ซึ่งจะเห็นได้ว่าสังคมไทยในอดีตจนถึงปัจจุบันนั้นไม่ได้มีวัฒนธรรมทางสายวิทยาศาสตร์ บริบทสังคมไทยกับฝรั่งจะมีความแตกต่างกัน ฝรั่งนั้นสร้างเทคโนโลยีมาเพื่อมาสนองความอดอยากและอำนวยความสะดวก แต่ในส่วนของสังคมไทยนั้น มีความอุดมไปด้วยธรรมชาติแต่ก็นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อความสบาย จนทำให้คนไทยนั้นขาดความสู้ภัยยากในการใช้เทคโนโลยีหากเราใช้ไม่เป็นหรือไม่ระมัดระวังก็จะก่อให้เกิดโทษแก่เราได้ ทั้งต่อตนเองและธรรมชาติ ลักษณะของมนุษย์ที่ใช้เทคโนโลยีนั้นแบ่งออกเป็นคนสามลักษณะ คือ เป็นคนมั่งง่าย คือ การอาศัยเทคโนโลยีมากเกินไปจนทำให้ตนเองสบายและสร้างนิสัยความมั่งง่ายให้แก่ตนเอง เป็นคนที่ทุกข์ง่าย คือ การอาศัยเทคโนโลยีจนทำให้เกิดความสบายพอมิเรื่องที่เกิดขึ้นกับตนเองก็จะเป็นคน

ที่ทุกอย่างไม่มีความสุขเพราะไม่เคยรู้จักความลำบากมาก่อน และเป็นคนที่อินทรีย์เสื่อม คือ การที่อาศัยเทคโนโลยีก็จะทำให้เกิดการเสื่อมของอินทรีย์เพราะไม่ได้ผ่านการฝึกฝนมาด้วยดี เช่น การเป็นคนหุเบา เป็นต้น แนวทางการพัฒนามนุษย์โดยแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ การสร้างไฟรู้ คือการสร้างความรู้ให้แก่มนุษย์ในด้านวิทยาศาสตร์ก่อนที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้ และการสร้างความรู้สึกที่ยากยิ่ง คือ ความเพียรในการกระทำในสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยตนเอง วัฒนธรรมพุทธนั้นถือว่าเป็นวัฒนธรรมอีกก้าวหนึ่งของวิทยาศาสตร์หากมีวิทยาศาสตร์แล้วแต่ขาดพุทธธรรมก็จะทำให้เกิดการใช้วิทยาศาสตร์แบบผิด ๆ และนำไปสู่ปัญหาตามมาภายหลังได้ ดังนั้นพุทธธรรมถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์ไม่แพ้วิทยาศาสตร์หากขาดสิ่งไหนไปก็จะทำให้ความสมบูรณ์ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้นเกิดขึ้นไม่ได้ การพัฒนาคนจะต้องเน้นหลักทางพระพุทธศาสนา เพราะหากมนุษย์นั้นมีการพัฒนาในด้านจิตใจที่เข้าถึงพระพุทธศาสนาแล้วก็จะทำให้ชีวิตมีความสุข โดยถือว่าการพัฒนาคนโดยใช้หลักพระพุทธศาสนานั้นเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนเพราะเป็นการพัฒนาที่ต้นเหตุเป็นหลัก ความสัมพันธ์ของเทคโนโลยีกับคนไทยในยุคปัจจุบันนั้นแบ่งออกเป็น 4 คือ 1) พวกตื่นตื่น หมายถึง กลุ่มพวกที่ตื่นข่าวสารใหม่ ๆ เมื่อได้เสพข่าวแล้วมีความตื่นตื่น 2) พวกตามทัน หมายถึง พวกนี้เป็นพวกที่ทันเหตุการณ์ไม่ว่าจะเป็นข่าวสารจากระบบใหม่ ๆ 3) พวกรู้ทัน หมายถึง พวกที่ตามทันข่าวสารแล้วรู้เท่าทันเหตุการณ์ตลอดทั้งวิธีการรับมือกับเหตุการณ์นั้น ๆ 4) พวกอยู่เหนือมัน หมายถึง หมายถึง พวกที่อยู่เหนือกระแสและจัดการกระแสตลอดทั้งสามารถเอาเรื่องนั้นมาเป็นประโยชน์ได้ในที่สุด กล่าวโดยรวมคือ เทคโนโลยีนั้นมีทั้งคุณและโทษ เทคโนโลยีนั้นถ้าใช้ไม่เป็นก็จะมีโทษแก่เราเอง สำคัญอย่างยิ่ง คือ การพัฒนาคนให้อยู่เหนือกว่าความทันสมัยของเทคโนโลยี คือการนำเอาเทคโนโลยีมาสนองให้เกิดประโยชน์แก่ตน ไม่ให้เราอยู่ภายใต้เทคโนโลยีโดยการใช้ปัญญาในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองมากที่สุด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2550 : 95-114)

ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของพุทธทาสภิกขุว่า การพัฒนาของสังคมมนุษย์ในปัจจุบันนี้โดยส่วนใหญ่ไม่มีทางออกจากปัญหามีแต่สร้างปัญหาให้มากขึ้น เพราะว่าไม่ได้พัฒนาทางด้านจิตใจ จึงทำให้คนขาดความรักความเมตตา ขาดน้ำใจไมตรีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน เพราะว่าการพัฒนานั้นเน้นเพียงด้านเดียวแ่งเดียว คือ เรื่องของวัตถุ แล้วมุ่งเอาความสนุกสนานทางวัตถุเป็นหลักมนุษย์ยิ่งมัวเมาในความสุขในวัตถุยิ่งขึ้น ทำให้คนส่วนใหญ่นิยมหาความสุขจากการได้เสพ ได้ครอบครองเหมือนสังคมที่เจริญทางด้านอุตสาหกรรม โดยไม่ให้ความสำคัญต่อการสร้างความสุขให้เกิดขึ้นภายใน (พุทธทาสภิกขุ, 2540 : 124)

ทัศนะผู้ศึกษาเห็นว่าท่านทั้งสองได้นำเสนอประโยชน์และโทษของเทคโนโลยีว่าเทคโนโลยีนั้นมีประโยชน์ในการพัฒนาชีวิตของคน แต่ก็มีโทษตามมาด้วยเช่นกันหากเราใช้เทคโนโลยีแบบไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาไม่ว่าจะเป็นโทษต่อตนเองและต่อธรรมชาติ ซึ่งประเด็นนี้ท่านกำลัง

ชี้ให้เห็นว่าคนเราเมื่อจะทำสิ่งใดก็ให้มองไปที่คุณและโทษของสิ่งก่อน อีกทั้งเป็นการเตือนสติให้ผู้ที่ใช้เทคโนโลยีนั้นต้องมีสติและปัญญาควบคู่ไปด้วย การที่ท่านทั้งสี่ประเด็นอย่างนี้ก็คงเป็นเพราะว่าอยากให้คนเรานั้นนำเทคโนโลยีมาใช้ได้อย่างถูกหลักและเกิดประโยชน์มากที่สุด

3. คนไทยกับเทคโนโลยี

บริบทของคนไทยกับเทคโนโลยีว่าคนไทยนั้นเป็นสังคมแบบเป็นผู้ผลิตและเป็นผู้บริโภค คือ ท่านได้อธิบายเกี่ยวกับบริบทของคนไทยกับเทคโนโลยี ว่าพยายามเดินตามรอยฝรั่งแต่ไม่มองดูบริบทของตนเองว่ามีความเป็นนักผลิตมากน้อยเพียงใด ซึ่งส่วนใหญ่แล้วคนไทยนั้นจะเป็นประเภทเป็นนักบริโภคมากกว่าเป็นนักผลิต จุดเริ่มต้นของเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทกับคนไทยว่าเป็นการเริ่มต้นจากการนำเข้าของฝรั่งซึ่งเป็นวัตถุที่สำเร็จรูปแล้ว จึงทำให้คนไทยไม่รู้จักต้นต่อและการเป็นนักผลิตเหมือนกับฝรั่ง ถ้าจะให้เปรียบเทียบ คือ การที่คนไทยนั้นมีความได้เปรียบในด้านภูมิศาสตร์ในการดำรงชีวิต ทำให้ความได้เปรียบในจุดนี้กลายเป็นจุดอ่อนในด้านการพัฒนาเทคโนโลยี จึงเป็นเหตุให้คนไทยไม่ได้ตระหนักถึงการผลิตและส่งผลให้กลายเป็นสังคมนักบริโภคเทคโนโลยีมาจนถึงปัจจุบัน การให้ความสำคัญของเทคโนโลยีของคนไทยซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกนั้นมองว่าเทคโนโลยีนั้นเป็นเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิต กลุ่มที่ 2 คือกลุ่มที่มองว่าเทคโนโลยีนั้นเป็นสิ่งที่ช่วยให้ทำอะไรต่อมิอะไรได้ดียิ่งขึ้นจากงานที่เราทำอยู่แล้วเพราะเทคโนโลยีนั้นสามารถทำงานแทนเราได้ ระบบการศึกษาของคนไทยนั้นยังเรียนรู้ไม่ถึงแก่นแท้ของวิทยาศาสตร์เรียนรู้แค่ผิวเผินของวิทยาศาสตร์เท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาระบบขึ้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา จนทำให้การนำวิทยาศาสตร์มาใช้ประโยชน์ของคนไทยนั้นยังมีไม่มากนักจนกลายเป็นต้นเหตุแห่งการพัฒนาประเทศนั้นไม่ได้รับการพัฒนาอย่างที่จะเป็นอยู่ในปัจจุบันนั้นคนไทยยังมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ยังไม่ถึงคุณค่าแห่งการพัฒนาที่ท่านได้จำแนกประเภทการใช้เทคโนโลยีของคนไทยออกเป็น 2 ประเภท คือ การใช้เพื่อเสพ กับการใช้เพื่อเพื่อการศึกษาสร้างสรรค์ โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์และประสิทธิภาพของเทคโนโลยีมากนัก เพราะคิดแต่เพียงการใช้เพื่อความสะดวกสบายของตนเองเท่านั้น ไม่มองถึงการนำเทคโนโลยีที่ใช้มาพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2550 : 149-174) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของอาภาภักดิ์ บุญรอดว่า เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งที่มีบทบาทและความสำคัญมาก ๆ ในการกำหนดความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของมนุษย์ แต่บทบาทของเทคโนโลยีนั้นอาจเป็นเพียงสิ่งที่มีมาสนับสนุนหรือช่วยส่งเสริม (Enabler) ให้ความต้องการของคนเรา มนุษย์ต่างหากที่จะเป็นผู้กำหนดว่าเทคโนโลยีแบบไหนที่จะคงอยู่ได้และกำหนดอายุของเทคโนโลยีนั้นว่าเทคโนโลยีแบบไหนที่อาจเกิดขึ้นมาแล้วเงียบหายไป เมื่อครั้งที่ Google Glass เปิดตัวใหม่ ๆ ในเมืองไทยได้สร้างความฮือฮาและได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก แต่เทคโนโลยีนี้อาจไม่สามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งหรือเข้าถึงวิถีชีวิตของคนไทยได้อย่างกลมกลืน เพราะถูกมองว่าไม่สะดวกสบายอย่าง que คิด

และไม่เข้ากับวิถีชีวิตประจำวัน ในฉบับนี้จึงอยากจะกล่าวถึงวิถีแบบไทย ๆ และเทคโนโลยีที่เรามองว่า จะช่วยตอบโจทย์คนไทยได้ดี 4 อย่าง คือ 1) ความง่าย สำหรับคนไทย ความง่ายเป็นสิ่งสำคัญ เราไม่ชอบอะไรที่ใช้อยากเข้าใจยาก วิถีแบบนี้เป็น signature อย่างหนึ่งของเราก็ว่าได้ เรามีคำพูดที่ว่า ง่ายเหมือนปอกกล้วยเข้าปาก เพราะฉะนั้นเทคโนโลยีอะไรก็แล้วแต่ที่มาทำให้ชีวิตง่ายขึ้นก็จะดูเป็น เทคโนโลยีที่ออกแบบมาเพื่อคนไทยแบบเรา ๆ 2) การประหยัดเวลา เรามักได้ยินคนไทยพูดเสมอว่า เวลาเป็นเงินเป็นทอง คำพูดนี้สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของคนไทยว่าให้ความสำคัญกับเวลาเป็นอย่างมาก จึงเปรียบว่าเวลานั้นเป็นของมีค่ากันเลยทีเดียว ดังนั้นความเร็วควบคู่กับประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งที่ จำเป็นสำหรับสังคมไทย 3) ความสุขสนุกสนาน เนื้อเพลงในท่วงทำนองที่ว่า สุขกันเถาะเรา เสร้าไป ทำไม ช่วยสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยรักสนุก มีความสุข มีมุมมองชีวิตในแง่บวก แม้เวลาที่ชาติไทยของเรา มีวิกฤตคนไทยก็สามารถที่จะสามารถก้าวข้ามวิกฤติต่างๆไปได้และสามารถเดินไปข้างหน้าได้อย่าง มั่นคงและมีความสุขเสมอ ทั้งนี้อาจมีส่วนจากอิทธิพลของศาสนา และวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา แต่คน ไทยเรามักจะเบื่ออะไรได้ง่ายๆหากสิ่งนั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลง หรือสามารถสร้างความตื่นเต้นสนุกสนาน ได้อีกต่อไป ดังนั้นความสนุกสนานบันเทิงในบ้านเราต้องปรับตัวเปลี่ยนแปลงไปตามจริตที่เปลี่ยนไปของ คนไทยด้วย เกมโชว์เป็นรายการที่อยู่คู่กับเรามานาน เพราะคนไทยชอบใช้ความคิดแฉ่ ไปด้วยความ สนุกและหลากหลาย 4) หน้าตาในสังคม/ภาพลักษณ์ ภาพลักษณ์เป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญสำหรับ คนไทย เรามีคำพูดที่ว่า ต้องรักษาหน้าตาของเราหรือครอบครัว การใช้ชีวิตหรือเลือกสินค้าและบริการ ต่าง ๆ ของคนไทยจึงมีเรื่องของความใส่ใจในภาพลักษณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง ในอดีตเราอาจจะเสริมภาพ ลักษณ์ด้วยของแบรนด์เนม หรือของมีค่าต่าง ๆ เช่นแหวนเพชร แหวนทองแต่ในปัจจุบัน สินค้าที่เป็น เทคโนโลยีใหม่ๆถูกหยิบมาใช้ในการเสริมภาพลักษณ์มากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น Smart ring แหวนที่มี ความสามารถในการเชื่อมต่อกับโทรศัพท์หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ได้ ใช้ unlock มือถือหรือประตู สามารถ ใช้เปิดแอฟ หรือเปิดบลูทูธ และยังสามารถบอกข้อมูลของสุขภาพเช่นการเต้นของหัวใจ เป็นต้น (อาภาภัทร บุญรอด, 2561)

ทัศนคติที่ศึกษาเห็นว่า ในประเด็นนี้ท่านทั้งท่านสองได้นำเสนอนั้นเป็นการบอกถึงบริบทของคน ไทยกับการนำเทคโนโลยีว่าเป็นการใช้เทคโนโลยีที่ค่อนข้างที่จะไม่ตรงวัตถุประสงค์เท่าควร ซึ่งเห็น ได้จากปัญหาการใช้เทคโนโลยีของในสังคมปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้เป็นการสะท้อนให้เห็นได้ชัดว่าคนไทยนั้น ใช้เทคโนโลยีไม่ค่อยตรงวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ในประเด็นนี้ท่านทั้งสองคงมองว่าสังคมในภาพรวมแล้ว มักนำเทคโนโลยีมาเพื่อสนองความต้องการของตนเองเท่านั้นเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายในการใช้ ชีวิตประจำวัน ซึ่งถือว่าคนไทยนั้นนำเทคโนโลยีมาใช้ได้อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพอย่างที่เราควรจะเป็น

บทสรุป

สรุปได้ว่าหนังสือเรื่อง “คนไทยสู่ยุคไอที” นั้นเป็นหนังสือแต่ขึ้นจากการปาฐกถาธรรมของ พระพรหมคุณาภรณ์ซึ่งมีการเรียบเรียงเนื้อหาในเรื่องของ เทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีของมนุษย์ โดยเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ในส่วนของการให้ความหมายและวิวัฒนาการของเทคโนโลยีในยุค ปัจจุบัน ซึ่งจะกล่าวถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีและโทษของเทคโนโลยี ในส่วนที่สองจะกล่าวถึง การพัฒนาตนหรือบุคคลที่ใช้เทคโนโลยี ซึ่งในส่วนนี้จะเน้นไปทางด้านการพัฒนาอินทรีย์ของผู้ใช้ เทคโนโลยีให้มีความรู้เท่าทันกับเทคโนโลยีและคำนึงถึงประโยชน์ตลอดทั้งการใช้ในทางที่ถูกที่ควร ในส่วนที่สาม คือการกล่าวถึงคนไทยกับการใช้เทคโนโลยีซึ่งกล่าวถึงบริบทของคนไทยในการใช้ เทคโนโลยีและจุดบกพร่องของคนไทยในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่คนไทยในปัจจุบันนั้นมีความ บกพร่องในการใช้เป็นอย่างมาก

จุดเด่นของหนังสือ “คนไทยสู่ยุคไอที” เป็นหนังสือที่คอยเตือนสติผู้อ่านไม่ให้หลงใหลในการ ใช้เทคโนโลยีมากเกินไปจนตกเป็นทาสของเทคโนโลยี การที่จะใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด นั้นจะต้องมีปัญหาควบคู่ไปด้วย ตลอดทั้งยังได้กล่าวถึงลักษณะของคนไทยในปัจจุบันว่ามีการใช้ เทคโนโลยีเพื่อสนองกิเลสของตนจนทำให้เสื่อมวัฒนธรรมอันดีในการดำเนินชีวิต

สิ่งที่ผู้ศึกษาอยากจะเสนอเพิ่มเติม คือ ควรมีเนื้อหาเรื่องการใช้ปรับพฤติกรรมกับการใช้ เทคโนโลยีเพิ่มเติมเข้าไปด้วยเพื่อที่จะทำให้คนที่ได้ศึกษานั้นได้เข้าตลอดทั้งนำไปปรับใช้ในชีวิต ประจำวันได้

องค์ความรู้ใหม่

หนังสือ “คนไทยสู่ยุคไอที” นั้นเป็นหนังสือแต่ขึ้นจากการปาฐกถาธรรมของพระพรหมคุณาภรณ์ ซึ่งมีการเรียบเรียงเนื้อหาในเรื่องของ เทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีของมนุษย์โดยเนื้อหาแบ่งออก เป็น 3 ส่วน คือ ในส่วนของการให้ความหมายและวิวัฒนาการของเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะกล่าว ถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีและโทษของเทคโนโลยี ในส่วนที่สองจะกล่าวถึง การพัฒนาตนหรือบุคคล ที่ใช้เทคโนโลยี ซึ่งในส่วนนี้จะเน้นไปทางด้านการพัฒนาอินทรีย์ของผู้ใช้เทคโนโลยีให้มีความรู้เท่าทัน กับเทคโนโลยีและคำนึงถึงประโยชน์ตลอดทั้งการใช้ในทางที่ถูกที่ควร ในส่วนที่สาม คือการกล่าวถึง คนไทยกับการใช้เทคโนโลยีซึ่งกล่าวถึงบริบทของคนไทยในการใช้เทคโนโลยีและจุดบกพร่องของ คนไทยในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่คนไทยในปัจจุบันนั้นมีความบกพร่องในการใช้เป็นอย่าง มาก ซึ่งหนังสือ “คนไทยสู่ยุคไอที” มีเนื้อนี้ที่คอยเตือนสติไม่ให้หลงใหลไปกับเทคโนโลยีมากเกินไป

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2550). คนไทยสู่ยุคไอที. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- พุทธทาสภิกขุ. (2540). ธรรมะสำหรับคนเกลียดวัด. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2528). เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- พระไพศาล วิสาโล. เทคโนโลยีในทัศนะของพุทธศาสนา. บทความ. นิตยสาร CHIP มีนาคม ปีที่ 10 ฉบับที่ 3. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2562, จาก <https://www.visalo.org/columnInter/view/chip10.htm>
- อภาภัทร บุญรอด. (2561). สังคมและวิถีไทยที่ไปได้ดี กับเทคโนโลยี 2018. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2562, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/645814>.